

Τὰ δάχτυλά σου ἔναι γερά, τὰ μὲράτσα σου λαμβάδες,
τὸ στῆθος - σ' ἄγια Τράπεζα, πὺν λουτρονοῦμ βαπτὰ-
δες

Μεγίστ.

Σέρνει ἀρραβῶνες δώδεκα καὶ δαχτυλίδια πέντε,
ἔς τὸν ἀκρινὸ τὸ δάχτυλο σέρνει χρυσῇ ἀρραβῶνα
Μακεδ. (Βόιον).

Γιὰ ἰδὲς κορμὶ γιὰ καμουχᾶ καὶ μέση γιὰ βελούδο
καὶ δάχτυλα μασουρωτὰ γιὰ βεργοδαχτυλίδια!
Ἰθάκ.

Τὸ δαχτυλίδι ἔβγαλε ἀπὸ τὸ δάχτυλό της,
ποῦ ἔχε τριγυρῶν μάλαμα τσαὶ μέσα τὸ φαρμάτσι
Αἶγιν.

Τὰ εἰκοσί μου δάχτυλα χερῶν γαὶ ποδαριῶν μου,
ὅλα μοῦ σκαδαλίζονται, ὅδε σὲ βλέπ' ἀθρόος μου
Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Τὰ εἰκοσί μου δάχτυλα, πὺν ῥίζ-ζουν τὸ κορμὶ μου,
οἱ βάλλ-λες νὰ τὰ φάουσι, ἄσ σ' ἀρνηστῶ, πονλ-λίμ μου
Κάλυμν.

Καὶ ῥίξαν καὶ με λάβωσαν ἔς τὸ πόδι καὶ ἔς τὸ χέρι
καὶ ἔς τὸ μικρὸ μου δάχτυλο, πὺν ἔχα τὴν ἀρραβῶνα
Στερελλ. (Ἀμφ.)

Κατέβηκε μιὰ πέρικα νὰ βρέξ' τὰ δάχτυλά της,
καὶ βρέχει τὸν ἀφέντη της, τὸν πολυχρονεμένο
Ἦπ. (Μαργαρίτ.) || Ποίημ.

Σοῦ ἄθε ἐμπρὸς λαμποκοπῶντας
ἢ θρησκεία μ' ἓνα σταυρὸ
καὶ τὸ δάχτυλο κινῶντας
ὅπου ἀνεῖ τὸν οὐρανὸ

Δ. Σολωμ., 19. β) Ὁ ἀντίχειρ Κρήτ. (Μελιδόν. κ.ά.) Λευκ.
Ρόδ. Συνών. εἰς λ. δαχτυλομάννα. 2) Μικρὰ ποσότης
πράγματος ἔχουσα ὕψος, πάχος ἢ πλάτος τὸ πάχος δακτύλου
κοιν. καὶ Πόντ. Τσακων.: "Ἐνα δάχτυλο νερό - κρασί - λάδι.
Χοντρὸ ἴσαμ' ἓνα δάχτυλο. Ἡ σούπα ἦταν πολὺ παχειά,
ἓνα δάχτυλο τὸ λίπος. Δὲ χάλασε ὁ κόσμος, ἂν πηῆς καὶ δυὸ
δάχτυλα κρασί κοιν. "Ἐνα δάχ'λο κρασάτσι Στερελλ. (Δεσφ.)
"Ἐνα δάχτυλο τὸ χόδρο Ζακ. "Ἐνα δάχτυλον νερόν Πόντ.
Δύ δατύλοι ὄο (δυὸ δάχτυλα νερό) Τσακων. || Παροιμ. φρ.
Δάχτυλο ἔς τὸ πῆδημα, τρίχα ἔς τὸ λιθάρι (νικητὴς θεωρεῖται
ὁ ὑπερβάλλον τοὺς ἄλλους ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον) Πελοπν.
(Μάν.) || Ἄσμ.

Κι οὗλοι μονοσυνάγονται, κι οὗλοι τὸ δοκιμάζουν,
κ' ἓνας τὸ παίρνει δάχτυλο, κι ἄλλος μούτε καθόλου
(τὸ μάρμαρον, τὸ δοκίμιν τῆς ἀγάπης) Ν. Πολιτ., Ἐκλογ.,
109. Ἡ σημ. καὶ Βυζαντ. Βλ. Ἐρωτοπαίγν., στ. 444 (ἐκδ.
Hesseling-Pernot, σ. 38) «διὰ νὰ εὗρω δάχτυλον χαρτὶν καὶ
κοντυλιὰν μελάνιν». 3) Μονὰς μήκους ἰσοδυναμοῦσα πρὸς τὸ
1/12 ἀγγλικοῦ ποδὸς Κύπρ. Χίος — Ν. Κοτσοβίλ., Ἐξαρτ.
πλοίων, 128. Ἡ σημ. ἤδη Ἑλληνιστ. βλ. "Ἡρων., Περὶ
μέτρ., 308 «πάντων τῶν μέτρων ἐλαχιστότερόν ἐστι δάχτυ-
λος, ὅστις καὶ μονὰς καλεῖται» διαιρεῖται δὲ ἔσθ' ὅτε μὲν γὰρ
καὶ εἰς ἡμισυ καὶ τρίτο καὶ λοιπὰ μόρια». 4) Εἶδος κεντήμα-
τος Κύπρ. 5) Κατὰ πληθ. συνήθως οἱ δαχτύλοι, γλύ-
κυσμα ἐξ ἀμυγδάλων, σακχαρώς καὶ ἀνθονέρου Θήρ. Συν-
ών. σκαλτσούρι. 6) Εἶδος ἄρτου ἐκ σίτου, φέροντος
εἰς τὴν ἐπιφάνειαν κόκκους σησάμου, τὸν ὅποιον προσκομί-
ζουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀντὶ κολλύβων, κατὰ τὴν Μεγάλην
Ἑβδομάδα καὶ τὴν Διακαινίσμον Κύπρ. 7) Εἶδος στα-
φυλῆς ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τῆς Παναγίας τὰ δά-
χτυλα, ἐχούσης ρᾶγας ἐπιμήκεις ἑνιαχ. 8) Εἶδος ἐδω-

δίμου χόρτου, γνωστοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τῆς Πανα-
γίας τὰ δάχ'λα πιθανῶς τὸ φυτὸν Τεύκριον τὸ πόλιον
(Teucrium polium) τῆς οἴκογ. τῶν Χειλανθῶν (Labiatae)
Θράκ. (Μέτρ.) κ.ά.: Γιομίζ'νε οἱ κάθ' ἀγριοπούλ'δα, πα-
παροῦνες, μαυροκούκκια, θροῦθο, μολόχες, τ'ς Παναγίας
τὰ δάχ'λα καὶ τόσα ἄλλα λουλούδια Μέτρ. 9) Τὸ ἀνδρικὸν
μόριον Πόντ. (Τραπ.) 10) Τὸ θαλάσσιον μαλάκκιον Σωλὴν ὁ
σωληνοειδὴς (Solen vagina) τῆς οἴκογ. τῶν Σωληνιδῶν
(Solenidae) Κεφαλλ. — Λεξ. Αἰν. Δημητρ. Συνών. δαχτυ-
λας 3, δαχτύλι 3, σωληνίας. 11) Εἶδος παιδιᾶς
ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τὰ πέντε δαχτυλα, καθ' ἣν οἱ
παίζοντες ἀνοίγουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πέντε λακκίσκους, ἕκα-
στος τῶν ὁποίων φέρει ἀνὰ ἓνα ἀριθμὸν ἀπὸ τὸ 1 μέχρι τὸ
5. Ἐξ ἀποστάσεως, ἣν ὀρίζει χαρραχθεῖσα γραμμὴ, ρίπτουν
ἕκαστος τὴν ἀμάδα του, ἥτοι τὸν δισκοειδῆ λίθον, πρὸ-
τοὺς λακκίσκους, λαμβάνει δὲ ἕκαστος τῶν παικτῶν τὰς μος
νάδας τοῦ λακκίσκου εἰς τὸν ὅποιον φθάνει ἡ ἀμάδα. Ὁ
συγκεντρῶνων 20 μονάδας νικᾷ.

δαχτυλοδείχνω Κρήτ. — Κ. Παλαμ., Γράμματ. 1, 48.
2, 143 Γ. Ξενόπ., Κόσμος, 20 Πρωτοξόπν., 76 Ν. Ἐστ. 15
(1934), 1038 — Λεξ. Βάιγ. Πρω. Δημητρ. δαχτυλοδείχτω
Κεφαλλ. δαχτυλοδείχτω Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ Βυζαντ. δακτυλοδείχνω. Πβ. Λύβιστρ.
καὶ Ροδάμν., στ. 807-808 (ἐκδ. Wagner, σ. 265) «τὸ ἔναν
τῆς τὸ χέριν κλιτὸν | εἶχεν εἰς μέτωπον καὶ νὰ δακτυλο-
δείχνη». Πβ. τὸ εἰς Σομ. δακτυλοδείχνω. Ἡ λ.
καὶ εἰς Βλάχ.

1) Δεικνύω διὰ τοῦ δακτύλου Κεφαλλ. — Λεξ. Βάιγ.:
Μὴ δαχτυλοδείχτης, γιατί δὲν κάνει Κεφαλλ. 2) Μεταφ.,
δακτυλοδεικτῶ, φέρω τινὰ ὡς παράδειγμα, ὡς διάσημον ἐπ'
ἀγαθῷ ἢ ἐπὶ κακῷ ἔνθ' ἄν.: Ἐδαχτυλοδείχτα δο γαὶ ἔφτο
μιὰ βολά, μὰ τώρα ἔτην g' εἶναι χειρότερος ἀπὸ μᾶς Νάξ.
(Ἀπύρανθ.) Τόνη δαχτυλοδείχτουνε σὰν τρελλὸ Κεφαλλ.
"Ἐνα μεγάλο χρηματικὸ βραβεῖο, τὸ βραβεῖο Νόμπελ,
μοιράζεται κάθε χρόνο σὲ μερικοὺς ἀπὸ κείνους, πὺν δαχτυ-
λοδείχονται ἔς τὸν κόσμον, περίφημοι, δουλεύοντας, μιὰ
ιδέα μεγάλη... Κ. Παλαμ., ἔνθ' ἄν. 2, 143. Μὰ ἡ φήμη πάντα
φήμη εἶναι, κ' ἔτσι ἢ ἄλλιως πάντα δαχτυλοδείχνóταν Γ.
Ξενόπ., Πρωτοξόπν., 76. Οἱ σεντοπίτισσές μου θὰ μὲ δα-
χτυλοδείχνανε Ν. Ἐστ., ἔνθ' ἄν.

δαχτυλοδείχτητος ἐπίθ. ἑνιαχ. δαχτυλοδείχτητος
Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ρ. δαχτυλοδείχτῶ.

Δαχτυλοδειχτούμενος, τὸ ὅπ. βλ., ἔνθ' ἄν.:
Ἐτῆν, παιδί μου, εὐτός κ' εἶναι δαχτυλοδείχτητος Νάξ.
(Ἀπύρανθ.) Παραρηχτημένο τὸν εἶχαν κ' εὐτό οἱ ἀθρῶποι
κι ἀπέκειο ἴνηκε δαχτυλοδείχτητος αὐτόθ.

δαχτυλόδειχτος ἐπίθ. ἑνιαχ. δαχτυλόδειχτος Νάξ.
(Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. δαχτυλοδείχνω.

Δαχτυλοδειχτούμενος, τὸ ὅπ. βλ., ἔνθ' ἄν.:
Ἐτῆν, παιδί μ', εὐτός κ' εἶναι δαχτυλόδειχτος Νάξ. (Ἀπύ-
ρανθ.) Ἄν ἐφέλαν ἐδὰ κ' εὐτός ἤθελε νᾶναι δαχτυλόδειχτος
αὐτόθ.

δαχτυλοδειχτούμενος ἐπίθ. λόγ. σύνθηθ. καὶ δημῶδ.
Σύμ, κ.ά. δάχ'λουδειχτούμινους Στερελλ (Ἀχυρ.)

Ἡ μετοχ. τοῦ ἀμαρτ. ρ. δαχτυλοδειχτῶ, ἐπιθετικ. λαμβανομένη.

Ὁ διακρινόμενος μεταξὺ τῶν ἄλλων δι' ὑπέρμετρον ἀρετὴν ἢ κακίαν λόγ. σύνθηθ. καὶ δημῶδ. Στερελλ. (Ἀχὺρ.) Σύμ. κ.ά. : Ζῆ μέσα 'ς τὴν κοινωνία δαχτυλοδειχτούμενος. Ἐξόδεψε πολλὰ γιὰ νὰ σπουδάσῃ τὸ γιό του, μὰ κι αὐτὸς τὸν ἱκανοποίησε, ἔγινε δαχτυλοδειχτούμενος σύνθηθ. Ἀφ' οὗ τουνι τώρα νᾶνι δαχ'λουδειχτούμινους (ἐπὶ ὑποστάντος προσβολῇ) Στερελλ. (Ἀχὺρ.) Ἐγὼ 'μαι δαχτυλοδειχτούμενη; Σύμ. Κατήντησε σημαδιακὴ 'ς τὸ χωριὸ καὶ δαχτυλοδειχτούμενη Π. Νιρβάν., Θέατρ. 1, 107. Δὲν εἶχε νὰ σκοτιστῇ γιὰ προίκες καὶ γι ἀποκατάσταση, μὴ πού ἦτανε δαχτυλοδειχτούμενα κι ἀπὸ σοὶ τὰ κορίτσια τῆς Μ. Ἐγκυκλ. || Ποίημ.

Τὸ λείνι μου, βελόνιασ'το, καλὰ νὰ μ' ἀθ-θυμᾶσαι τῶν δαχτυλοδειχτούμενος, ὅπου τῷ ἄν πᾶς, 'ἐν νᾶσαι Δ. Λιπερτ., Τζιουπριώτ. Τρακούδ. 3, 124.

δαχτυλοδεμένος ἐπίθ. Ἄνδρ. δαχτυλοδεμένος Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἡ μετοχ. τοῦ ἀμαρτ. ρ. δαχτυλοδένω, ἐπιθετικ. λαμβανομένη.

1) Ὁ ἔχων τὸν δάκτυλον δεδεμένον διὰ πληγὴν ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν Νάξ. (Ἀπύρανθ.): Νὰ κι ἄλλος δαχτυλοδεμένος. Δαχτυλοδεμένη 'σαι καὶ σύ; 2) Ὁ ἐπισήμως μεμνηστευμένος, ὁ φέρων δακτύλιον ἀρραβῶνα Ἄνδρ.

δαχτυλομάννα ἡ, ἀμαρτ. δαχ'λουμάννα Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. δάχτυλο καὶ μάννα.

Ὁ ἀντίχειρ. Συνών. δάχτυλας 1, δάχτυλο 1β.

δαχτυλόνηχα τά, Ἡπ. (Κόνιτσ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. δάχτυλο καὶ νύχι.

Ἡ λ. εἰς αἰνίγμ., δάκτυλα καὶ ὄνυχες ὁμοῦ: Αἰνίγμ.

Ζῶο πεντακέφαλο, τεσσαροποῖτικο, χειροπόδαρ' εἴκοσι, δαχτυλόνηχ' ἑκατὸ (ὁ νεκρὸς μεταφερόμενος εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τεσσάρων νεκροθαπτῶν).

δαχτυλοπονῶ Ρόδ. Ἀχτυλοπονῶ Κάρπ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. δάχτυλο καὶ τοῦ ρ. πονῶ.

Αἰσθάνομαι πόνον εἰς τὰ δάκτυλα ἐνθ' ἄν.: Ἄσμ.

Καὶ πάλε νᾶρτη νὰ μοῦ πῇ | τὸ τίς ἀποσπερίζει ἐκεῖ, τὸ τίς κρατεῖ τὸ χέριν δῆς, | μὴ σφίξῃ τὸ δαχτύλιν δῆς καὶ δαχτυλοπονέσῃ το

Ρόδ.

Βαριά, βαριά νὰ κοιμηθῇς καὶ ν' ἀλαφροξυπνήσῃς, μὴ ξωροχτιῇ τὸ χέρισ σου τὸ κοντυλοσυρμένο, νὰ κινᾶν, ν' ἀπομαρῶθῃ καὶ Ἀχτυλοπονέσῃ

Κάρπ.

δαχτυλόπουλο τό, ἀμαρτ. δαχτυλόπ'λο Θράκ. (Γέν. κ.ά.) δαχτυλόπον Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.)

Ἵποκορ. τοῦ οὐσ. δάχτυλο.

Τὸ μικρὸν δάκτυλον ἐνθ' ἄν.: Τὸ παιδὶν ἐντῶκεν τὰ δαχτυλόπια 'θε κ' ἐπόνεσεν (τὸ παιδί ἐκτύπησε τὰ δάκτυλά του κ' ἐπόνεσε) Πόντ. (Τραπ.)

δαχτυλόρρωγα ἡ, ἀμαρτ. δαχτυλόρρωγα Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. δάχτυλο καὶ ρῶγα.

Ἡ ράξ, τὸ ὑπὸ τὸν ὄνυχά σαρκῶδες ἄκρον τοῦ δακτύλου: Παραμικρὸ 'ναὶ τὸ παδί τζῆ, σὰ δαχτυλόρρωγὰ 'ναὶ.

δαχτυλοσμίγω I. Πολέμ., Σπασμέν. μάρμαρ., 133.

Ἐκ τοῦ οὐσ. δάχτυλο καὶ τοῦ ρ. σμίγω.

Συμπλέκω τὰ δάκτυλα τῶν δύο χειρῶν: Ποίημ.

Ξάφνω τὰ χέρια ἐδαχτυλόσμιξε, σήκωσ' ἀπάνω τὸ κεφάλι, κᾶτι ἐφιθύρισε στενάζοντας καὶ τὸ κατέβασε καὶ πάλι.

δαχτυλούδι τό, ἐνιαχ. δαχτυλούδι Κύπρ. δαχτ'λούδ' Θάσ. Θράκ. (Ἀδριανούπ. Καραγ.) Μακεδ. (Δρυμ. Δοξᾶτ. Σταν.) Πληθ. δαχτυλούθκια Κύπρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. δάχτυλο καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -οῦδι.

Δαχτυλάκι, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: Ἐκοφαν τοῦ παιδιοῦ τοῦ μικροῦτ'κου τοῦ δαχτ'λούδ' Θράκ. (Καραγ.) Τὸ μωρὸ πιπ-πιλ-λίζει τὰ δαχτυλούθκια του Κύπρ. Δὲν ἦταν μινᾶλον τοῦ δαχτυλίδ' κι τῶβαλι 'ς τοῦ δαχτυλούδ' Δρυμ. || Αἰνίγμ.

Τοῦ χειλούδι σ' 'ς τοῦ χειλούδι μ', τοῦ δαχτ'λούδι σ' 'ς τοῦ κουλούδι μ' (τὸ φλιτζάνι τοῦ καφέ καὶ ὁ πίνων) Μακεδ. (Δοξᾶτ.)

δαχτυλοχτύπημα τό, Σ. Ραμᾶς, Λοξ. στρατοκ., 11.

Ἐκ τῶν οὐσ. δάχτυλο καὶ χτύπημα.

Τὸ διὰ τοῦ δακτύλου κτύπημα: Ἀρκεῖ λοιπὸν τὸ δαχτυλοκτύπημα 'ς τὸ πλαίσιο, ἀρκεῖ τὸ τίναγμα, πού σὲ μορφωμένους ἀνθρώπους μπορεῖ νὰ τὸ δώσῃ τὸ διάβασμα μιᾶς φωτεινῆς σελίδας.

δαχτύλωμα τό, Ἐρεικ.

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ρ. δαχτυλώω.

Δαχτυλίδωμα 1, τὸ ὅπ. βλ.: Τὴν Κυριακὴν ἔχουμε δαχτυλώματα 'ς τὸ νησί καὶ θὰ εἰμᾶστενε ὅλοι καλεσμένοι 'ς τὴ νύφη.

δαχτυλωτός ἐπίθ. Λεξ. Περίδ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ρ. δαχτυλώω.

Ὁ ἔχων δακτύλους ἢ προεξοχὰς ἐν εἶδει δακτύλων.

